

Measurement in Cross-Cultural Research : Attribution of Economic Crisis

Pachongchit Intasuwan

ABSTRACT

The economic crisis in Thailand was used to examine "actor - observer" effect in attribution theory. The Thai people were regarded as "actor" and the Australian people "observer". The development of the instrument was based on emic-etic approach and decentering while cultural equivalence was the main concern. Steps in the questionnaire construction and analysis will be discussed in details.

วิธีการวัดในงานวิจัยข้ามวัฒนธรรม : การอนุมานสาเหตุ ของวิกฤตเศรษฐกิจ

ผจงจิต อินทสุวรรณ

บทคัดย่อ

ผู้วิจัยใช้เหตุการณ์วิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในประเทศไทยตรวจสอบความสัมพันธ์ “ผู้กระทำ-ผู้สังเกต” ในทฤษฎีการอนุมานสาเหตุ โดยมีคนไทยอยู่ในฐานะ “ผู้กระทำ” และคนออสเตรเลียอยู่ในฐานะ “ผู้สังเกต” วิธีการวิจัยข้ามวัฒนธรรมนี้คำนึงถึงความสำคัญของความเทียบเท่ากัน 4 ประการ ในการสร้างเครื่องมือวัดที่ใช้ระหว่างวัฒนธรรม และในกระบวนการสร้างเครื่องมือวัด อาศัยพื้นฐานจาก emic - etic concept และการกระจายอิทธิพล โดยคำนึงถึงความเทียบเท่ากันระหว่างวัฒนธรรมด้วย ขั้นตอนของการสร้างและการวิเคราะห์เครื่องมือวัดตามหลักการดังกล่าวจะได้นำเสนอเป็นลำดับ

บทนำ

วิกฤตเศรษฐกิจของประเทศไทยที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2539 - 2540 เป็นที่ประจักษ์กันดีต่อคนไทยและต่างประเทศ สาเหตุของเหตุการณ์เช่นนี้สามารถมองได้ 2 มุมมองหลัก นั่นคือมองในฐานะเป็นผู้อยู่ในเหตุการณ์ (คนไทย) และเป็นผู้อยู่นอกเหตุการณ์ (ต่างชาติ) โดยเฉพาะชาติที่ไม่มีเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้น ในกรณีนี้คนไทยจัดอยู่ในกลุ่มผู้กระทำ (actor) หรือคนที่อยู่ในหรือใกล้ชิดเหตุการณ์ ส่วนคนชาติอื่นเรียกว่าเป็นผู้สังเกต (observer) หรือคนที่อยู่นอกหรือไกลเหตุการณ์ ทฤษฎีการอนุมานสาเหตุ (attribution theory) (Myers, 1996) อธิบายว่าบุคคลมีแนวโน้มที่จะอนุมานสาเหตุของพฤติกรรมผู้อื่นว่าเนื่องมาจากองค์ประกอบในตัวบุคคลนั้น (dispositional factors) และมองสาเหตุของพฤติกรรมตนเองว่ามาจากอิทธิพลของสถานการณ์ต่าง ๆ (situational influences) นี่คือการสัมพันธ์ “ผู้กระทำ-ผู้สังเกต” (actor-observer effect) (Rathus, 1994, p. 589 - 590)

ความสัมพันธ์ดังกล่าว พบบ่อยมากในการศึกษาการอนุมานสาเหตุของความยากจน (Myers, 1996, p. 481; Carr, 1996 อ้างอิงใน Aust - Thai Project Team, 1998, p. 53 - 56) นั่นคือกลุ่มคนที่ไม่ใช่คนยากจนมีแนวโน้มที่จะอนุมานสาเหตุของความยากจนว่าเนื่องมาจากคุณลักษณะในตัวคนมากกว่าเนื่องจากสถานการณ์ แม้ว่าจะยังมีความไม่คงเส้นคงวาในเรื่องอายุของกลุ่มตัวอย่าง (Carr & MacLachlen, 1998) ก็ตาม

ผลที่ตามมาของความสัมพันธ์นี้ทั้งในระดับบุคคลและระดับชาติคือ ผู้ที่อนุมานสาเหตุของพฤติกรรมผู้อื่นว่าเป็นอิทธิพลของสถานการณ์จะมีแนวโน้มที่จะเข้าใจผู้อื่น มองปัจจัยแวดล้อมของเหตุการณ์ และจะให้ความช่วยเหลือ มากกว่าผู้ที่อนุมานสาเหตุของพฤติกรรมผู้อื่นว่าเป็นคุณลักษณะในตัวคน

*โครงการวิจัยร่วมระหว่างคณาจารย์ของสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (SWU) กับคณาจารย์ของมหาวิทยาลัย Northern Territory (NTU) มีวัตถุประสงค์จะตรวจสอบความสัมพันธ์ “ผู้กระทำ-ผู้สังเกต” สำหรับเหตุการณ์วิกฤตเศรษฐกิจในประเทศไทย โดยมีกลุ่มตัวอย่างคนไทยแทนผู้กระทำหรือผู้อยู่ในหรือใกล้เหตุการณ์ และคนออสเตรเลีย แทนผู้สังเกต หรือผู้อยู่นอกหรือไกลเหตุการณ์ โดยมีสมมติฐานว่าคนไทยมีแนวโน้มที่

* ผู้ร่วมโครงการฝ่ายไทยคือ รองศาสตราจารย์ ดร.ผจจจิต อินทสุววรรณ รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภฎิ โยเหลา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรพินทร ชูชม อาจารย์ ดร.วิลาสลักษณ์ ชวัลลี อาจารย์ ดร.นพวรรณ โชติบัณฑิต และ อาจารย์ ดร.ยุทธนา ไชยกุล ฝ่ายออสเตรเลียคือ Dr. Stuart Carr, Dr. Floyd Bolitho และ Dr. Ian Purcell

จะอนุมานสาเหตุของวิกฤตเศรษฐกิจในประเทศไทยว่าเป็นอิทธิพลของสภาพแวดล้อม ดังเช่น สภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง เป็นต้น ส่วนคนออสเตรเลียมีแนวโน้มที่จะอนุมานสาเหตุว่าเป็นคุณลักษณะในตัวคนไทย เช่น ความไม่มีวินัย ขาดแรงจูงใจ เป็นต้น

พื้นฐานของวิธีการวิจัยข้ามวัฒนธรรม

การศึกษาคุณลักษณะทางจิตวิทยาข้ามวัฒนธรรมปะปนอยู่ด้วยเสมอ การวิจัยข้ามวัฒนธรรมจึงต้องแสดงให้เห็นว่าความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมสะท้อนความแตกต่างที่แท้จริงของคุณลักษณะที่ศึกษา ไม่ใช่เกิดจากความลำเอียงหรืออคติของผู้วิจัย (เช่น การใช้วิธีการ ทฤษฎี หรือเครื่องมือวัดของตะวันตกหรือเกิดจากการขาดความเทียบเท่ากัน (equivalence) ในกระบวนการวัด หรือเกิดจากสิ่งอื่นที่มนุษย์สร้างขึ้น (Van de Vijver & Poortinge, 1982)

งานวิจัยข้ามวัฒนธรรมในอนาคตจะถูกตรวจสอบมากขึ้น ในการศึกษาเกี่ยวกับบุคคลสองกลุ่มที่แตกต่างกันอย่างมาก ผู้วิจัยต้องแสดงมาตรฐานของเครื่องมือวัดที่ใช้กับกลุ่มที่ไม่เทียบเท่ากันดังกล่าว นอกจากมาตรฐานของการพัฒนาและการใช้เครื่องมือวัดทางจิตวิทยาและการศึกษา ซึ่งสร้างโดยสมาคมจิตวิทยาการศึกษาแห่งอเมริกา (AERA) สมาคมจิตวิทยาแห่งอเมริกา (APA) และสภาแห่งชาติสำหรับการวัดในการศึกษา (NCME) (1985) แล้ว คณะกรรมการการทดสอบระหว่างชาติ (The International Test Commission - ITC) ได้ร่างแนวปฏิบัติในการปรับเครื่องมือวัดระหว่างวัฒนธรรม อันประกอบด้วย 4 หัวข้อใหญ่ คือ (1) การมีโครงสร้างร่วมกัน (2) การปรับข้อคำถามในเครื่องมือวัดและตรวจสอบว่าข้อเหล่านั้นทำหน้าที่เหมือนกัน (3) ความเทียบเท่ากันในกระบวนการทดสอบ และ (4) การตีความผลที่ได้จากการวัด (Van de Vijver & Leung, 2000; J. Keats, 1997)

ปัญหาหลักในวิธีการวิจัยข้ามวัฒนธรรมจึงอยู่ที่กระบวนการวัดคุณลักษณะที่ศึกษา การวัดที่เทียบเท่ากันในต่างวัฒนธรรมที่ศึกษาย่อมก่อให้เกิดโครงสร้างที่เปรียบเทียบกันได้ (construct comparability) และผลการเปรียบเทียบข้ามวัฒนธรรมย่อมมีความหมายและมีความถูกต้อง ดังนั้นก่อนที่จะมีการเปรียบเทียบข้ามวัฒนธรรมผู้วิจัยต้องตรวจสอบเรื่องความเทียบเท่ากัน (equivalence) ของเครื่องมือวัด ระหว่างวัฒนธรรม ความเท่าเทียมกันที่จะกล่าวต่อไปนี้เริ่มจากสิ่งที่เป็นนามธรรมและทั่วไป ไปจนถึงสิ่งที่เป็นรูปธรรมและเฉพาะเจาะจง และความเทียบเท่ากันในระดับนามธรรมเป็นสิ่งจำเป็นต้องมีก่อนความเทียบเท่ากันระดับรูปธรรม (Van de Vijver & Poortinge, 1982 and Hui & Triandis, 1985)

1. ความเทียบเท่ากันในความหมาย/บทบาท (conceptual / functional equivalence) เทอมแรก เป็นสิ่งจำเป็นอันดับแรก หมายถึงโครงสร้าง (construct) มีความหมายถึงสิ่งเดียวกันใน

ต่างวัฒนธรรมที่ศึกษา ถึงแม้ว่าอาจมีการแสดงออกต่างกันในแต่ละวัฒนธรรม ส่วนเทอมที่สองคือ บทบาทหน้าที่ หมายถึงโครงสร้างนั้น มีปัจจัยและผลที่ตามมาคล้ายคลึงกันในต่างวัฒนธรรม ดังเช่นการยืนยันความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างในแต่ละวัฒนธรรม

2. ความเทียบเท่ากันในการปฏิบัติการ (equivalence in construct operationalization) ขั้นนี้เป็นกระบวนการของการถ่ายโอนจากทฤษฎีไปสู่การวัด ในแต่ละวัฒนธรรมจึงต้องมีการปฏิบัติการด้วยกระบวนการเดียวกัน (และมีความหมายในวัฒนธรรม) เครื่องมือวัดที่ได้จะมีความเทียบเท่ากันข้ามวัฒนธรรม

3. ความเทียบเท่ากันในเครื่องมือวัด (item equivalence) การมีเครื่องมือวัดเหมือนกัน (the same instrument) ระหว่างวัฒนธรรมนั้นหมายถึง การมีข้อความที่มีความหมายเหมือนกัน (identical) แต่ละข้อความมีความหมายเหมือนกันสำหรับผู้ตอบในวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่ศึกษา คุณสมบัตินี้ตรงกับการมีมาตราเดียวกัน ถ้าขาดคุณสมบัตินี้ แสดงว่าในแต่ละวัฒนธรรมใช้เครื่องมือวัดที่แตกต่างกัน และดังนั้น การเปรียบเทียบย่อมทำให้เกิดเข้าใจผิดได้

4. ความเทียบเท่ากันในสเกล (scalar equivalence) หมายถึงค่าตัวเลขจากสเกลมีระดับความเข้ม หรือขนาดเดียวกันของโครงสร้างที่ศึกษาไม่ว่าผู้ตอบจะอยู่ในวัฒนธรรมใด (วัดด้วยมาตราเดียวกันและจุดตั้งต้นของสเกลเหมือนกันในแต่ละวัฒนธรรม) คุณสมบัตินี้เป็นไปได้อย่าง สำหรับการวัดในทางสังคมศาสตร์ ข้อมูลที่มีความเทียบเท่ากันในระดับนี้สามารถเปรียบเทียบทั้งภายในและระหว่างวัฒนธรรมได้

ความเทียบเท่ากันในข้อ 1 และ 2 เป็นเรื่องของแนวคิดและความหมายของสิ่งที่ศึกษารวมทั้งกระบวนการวัด ซึ่งสามารถได้มาด้วยการปรึกษาหารือและตรวจสอบซึ่งกันและกันในที่วิจัยระหว่างวัฒนธรรม การกระทำนี้จะนำไปสู่การมีเครื่องมือวัดที่เหมาะสม (ด้านเนื้อหา ภาษา และ ความสุภาพ) และมั่นใจว่าผู้วิจัยศึกษาสิ่งเดียวกันในแต่ละวัฒนธรรม ส่วนความเทียบเท่ากันในข้อ 3 และ 4 เป็นระดับละเอียดและต้องการเทคนิคทางสถิติยืนยัน ขั้นนี้สามารถแสดงได้ด้วยวิธีการของ ทฤษฎีการตอบข้อความ (item response theory - IRT) (Van de Vijver & Leung, 2000 ; Hui & Triandis, 1985)

งานวิจัยข้ามวัฒนธรรมช่วยตอบคำถามเกี่ยวกับความเป็นสากล (universality) ซึ่งหมายถึงการนำทฤษฎี งานวิจัยและวิธีการในวัฒนธรรมหนึ่งไปใช้ในอีกวัฒนธรรมหนึ่ง (D. Keats, 1997; Van de Vijver & Poortinge, 1982) จึงต้องใช้กระบวนการวัดเดียวกันในทุกวัฒนธรรม นั่นคือผู้วิจัยต้องพิจารณาความเหมาะสมของเครื่องมือวัดจากความเทียบเท่ากันทั้ง 4 ระดับ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

ในงานวิจัยข้ามวัฒนธรรมส่วนมากเริ่มด้วยการพัฒนาเครื่องมือวัดขึ้นในวัฒนธรรมหนึ่ง แล้วจึงแปลไปเป็นภาษาอื่นเพื่อใช้ในอีกวัฒนธรรมหนึ่ง ผลสรุปจากการวิจัยอาจทำให้เข้าใจคนในวัฒนธรรมอื่นผิดได้ นอกจากนี้ยังมีหลักฐานที่แสดงว่าอิทธิพลของวิธีการวิจัยจากวัฒนธรรมอื่นทำให้ไม่สามารถค้นพบความจริงในสังคมนั้นได้ (Van de Vijver & Leung, 2000, p. 38-39) บริสลิน (Brislin, 1980) เสนอวิธีการต่าง ๆ ในการตรวจสอบคุณภาพการแปล ซึ่งจะช่วยให้มีข้อดีคือมีการกระจายอิทธิพล (decentering) (Brislin, 1980, p. 433) ของเครื่องมือวัดออกมาจากฉบับที่เป็นภาษาเดิม ผลที่ได้นี้จึงไม่ใช่การแปลไปเป็นอีกภาษาหนึ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงจากต้นฉบับน้อยที่สุด แต่จะเป็นการแปลที่ต้นฉบับภาษาหนึ่งถูกเปลี่ยนเพื่อให้ได้ฉบับในภาษาที่สองที่ราบรื่นและดูเป็นธรรมชาติ ดังนั้น เครื่องมือวัดย่อมไม่มีศูนย์กลางอยู่ที่วัฒนธรรมเดียวหรือภาษาเดียว แต่ละกลุ่มภาษาที่ร่วมศึกษามีส่วนสนับสนุนต่อเครื่องมือวัดฉบับสุดท้ายที่ใช้รวบรวมข้อมูลในงานวิจัย เครื่องมือวัดฉบับที่ใช้ในแต่ละภาษาจึงสะท้อนแนวคิดเดียวกันและมีความหมายเหมือนกันต่อผู้สอบ เครื่องมือวัดที่ได้มาจากวิธีการกระจายอิทธิพลจึงมีข้อคำถามที่ร่วมกันระหว่างวัฒนธรรม (etic) และข้อคำถามที่เฉพาะวัฒนธรรม (emic) ผลวิจัยสามารถสรุปได้สองส่วนคือส่วนที่เป็นหลักการเฉพาะวัฒนธรรม และส่วนที่เป็นหลักการข้ามวัฒนธรรม (Brislin, 1980, p. 391)

สำหรับวิธีการที่เรียกว่า “combined etic – emic” นั้น มีกระบวนการโดยสรุป 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นแรกคณะผู้วิจัยกำหนดโครงสร้างที่เป็นสากล ขั้นที่สองพัฒนาเครื่องมือวัดโครงสร้างนั้น โดยใช้แนวทางของแต่ละวัฒนธรรม และขั้นสุดท้ายนำโครงสร้างที่เป็นสากลซึ่งนิยามเชิงวัฒนธรรมมาเปรียบเทียบข้ามวัฒนธรรม (Hui & Triandis, 1985, p. 143 - 144)

วิธีการในการสร้างเครื่องมือวัดในงานวิจัยนี้

โครงการวิจัยนี้เป็นการศึกษาข้ามวัฒนธรรมทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ ในการดำเนินการสร้างเครื่องมือวัดจึงพยายามให้บรรลุคุณสมบัติของความเทียบเท่ากันที่ได้กล่าวแล้ว วิธีการมีดังต่อไปนี้

1. การกำหนดกรอบความหมายของตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรที่จะกล่าวถึงในที่นี้คือ การรับรู้สาเหตุของวิกฤตเศรษฐกิจ ผู้วิจัยทั้งสองฝ่าย (ไทย และออสเตรเลีย) ได้ปรึกษาหารือร่วมกันว่าสิ่งที่ศึกษาคือความคิดเห็นของผู้ตอบซึ่งเป็นคนไทยและคนออสเตรเลีย ที่ระบุว่ามีความเข้าใจบางอย่างที่ก่อให้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจ สำหรับคนไทย หมายถึง วิกฤตเศรษฐกิจในประเทศไทย ส่วนคนออสเตรเลียจะมองกว้างทั่วเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเน้นที่ประเทศไทย
2. การสัมภาษณ์/สอบถามเพื่อนำมาสร้างแบบสอบถาม อาศัยหลักการ emic-etic approach หรือ decentering คณะผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

2.1 แต่ละประเทศสัมภาษณ์/สอบถามกลุ่มตัวอย่างว่าเขามองว่าสาเหตุของวิกฤตเศรษฐกิจคืออะไรบ้าง ผู้ตอบตอบโดยการเขียนบรรยายหรือเล่า ผู้สัมภาษณ์/สอบถามเป็นนิติระดับปริญญาตรีที่มีความชำนาญในการเก็บข้อมูลการวิจัย และคณะผู้วิจัยเองด้วย ผู้ตอบเป็นผู้ใหญ่ในวัยทำงาน (อายุ 20 - 60 ปี) รวมทั้งผู้ที่เป็นบุคคลทั่ว ๆ ไป นักธุรกิจ และนักวิชาการ ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งหมด 40 คน (ชาย 21 คน หญิง 19 คน) ส่วนฝ่ายออสเตรเลียมีนิติระดับบัณฑิตศึกษา 2 คน เป็นผู้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

2.2 ทบทวนเอกสารเกี่ยวกับสาเหตุของวิกฤตเศรษฐกิจ

2.3 วิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) จากผลที่ได้ในข้อ 2.1 และประกอบกับผลที่ทบทวนในข้อ 2.2 ทำให้พบว่าสาเหตุแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ เศรษฐกิจ (เช่น ขาดวินัยทางการเงิน) บุคคล-สังคม (เช่น ค่านิยมการใช้สินค้าต่างประเทศ) และการเมือง (เช่น ปัญหาคอร์ปชั่นในรัฐบาล) สอดคล้องกันทั้งสองประเทศ

3. การออกแบบลักษณะของแบบสอบถาม ทั้งสองฝ่ายตกลงร่วมกันใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ เห็นด้วยที่สุด เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยที่สุด นอกจากนั้นยังมีตัวเลือก “ไม่ทราบ” อีกด้วย

4. การเขียนแบบสอบถาม แต่ละประเทศเขียนข้อคำถามในแบบสอบถามโดยอาศัยผล ในข้อ 2.3

5. การแปลและการแลกเปลี่ยนแบบสอบถาม แปลแบบสอบถามฉบับภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ และแลกเปลี่ยนแบบสอบถามซึ่งกันและกัน เพื่อร่วมกันพิจารณาความเหมือนและความแตกต่างของแบบสอบถาม มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทาง e-mail หลายครั้ง และอภิปรายร่วมกันระหว่างประเทศ 2 ครั้ง ครั้งแรก Dr. Ian Purcell ผู้ร่วมทีมเดินทางมา และครั้งที่สอง (ซึ่งเป็นครั้งสุดท้ายก่อนที่จะสรุปแบบสอบถามจากผลการวิเคราะห์รายชื่อ) Dr. Stuart Carr ซึ่งเป็นหัวหน้าโครงการฝ่ายออสเตรเลียเดินทางมาประชุมในประเทศไทย

แบบสอบถามที่นำไปทดลองใช้ประกอบด้วยคำชี้แจงและมีคำถาม 2 ตอน ตอนแรกเป็นการถามข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบ และตอนที่สองเป็นคำถามเกี่ยวกับสาเหตุของวิกฤตเศรษฐกิจ จำนวน 59 ข้อ (ข้อที่ 59 เป็นปลายเปิด)

แบบสอบถามฉบับนี้มีส่วนที่ร่วมวัฒนธรรม (etic) และเฉพาะวัฒนธรรม (emic) ดังนี้

5.1 คำชี้แจงของแต่ละประเทศเป็นไปตามความเหมาะสมของแต่ละประเทศ แต่ครอบคลุมสาระที่จำเป็นเหมือนกัน ยกเว้นเรื่องสถานที่ นั่นคือ ฉบับภาษาไทยระบุว่าเป็นวิกฤตเศรษฐกิจในประเทศไทย ส่วนฉบับภาษาอังกฤษระบุถึงวิกฤตเศรษฐกิจในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังเช่นที่เกิดขึ้นในประเทศไทย

5.2 ข้อคำถาม มีข้อที่เป็นลักษณะพิเศษคือ “ถึงคราวเคราะห์ของคนไทย” ซึ่งภาษาอังกฤษใช้ “Fate” ข้อคำถามที่รวมอยู่ในฉบับทดลองมีทั้งที่เป็นคำถามที่ตรงกันและที่เป็นคำถามเฉพาะในแต่ละฝ่าย (ส่วนใหญ่ตรงกัน)

5.3 มาตรฐานส่วนประมาณค่า คำว่า “ไม่แน่ใจ” ซึ่งหมายถึงความคิดเห็นอยู่ตรงกลางระหว่างเห็นด้วยกับไม่เห็นด้วย ในภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Undecided” และคำว่า “ไม่ทราบ” ซึ่งหมายถึงไม่เข้าใจประโยชน์ หรือไม่มีความรู้ในเรื่องนี้ ใช้คำว่า “Unclear” ทั้งนี้หลังจากได้อภิปรายกันเป็นเวลานานแล้วว่าคำที่ใช้นี้จะแทนความหมายของคนในวัฒนธรรมได้ตรงกับที่ผู้วิจัยต้องการ

5.4 แต่ละข้อในฉบับภาษาไทย ส่วนมากเป็นประโยคสมบูรณ์ แต่ในฉบับภาษาอังกฤษมักจะเป็นวลี ซึ่งสามารถสื่อความกันได้เข้าใจ นอกจากนี้ทางฝ่ายออสเตรเลียต้องขอเวลาผู้ตอบให้น้อยที่สุด

6. การทดลองใช้แบบสอบถาม แต่ละประเทศนำแบบสอบถามที่ได้ในข้อ 5 ไปสอบถามกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นบุคคลทั่วไป (general public) สำหรับกรณีของประเทศไทยผู้ทำหน้าที่เก็บข้อมูลเป็นนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีความชำนาญในการเก็บข้อมูล 1 คน และเก็บข้อมูลจากผู้ใหญ่ทั่วไปที่มีอายุ 18 - 60 ปี จำนวน 81 คน และนิสิตระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน จำนวน 61 คน รวมทั้งสิ้น 142 คน ส่วนกรณีของออสเตรเลียได้สอบถามกับผู้ใหญ่ทั่วไปในวัยเดียวกัน จำนวน 38 คน โดยมีนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 2 คน เป็นผู้ดำเนินการ

7. การวิเคราะห์ผลการทดลองใช้แบบสอบถาม คำชี้แจงสามารถสื่อความได้ตามที่ต้องการ ส่วนข้อคำถามนั้นข้อมูลของไทยนำมาวิเคราะห์รายข้อ โดยใช้การคำนวณความสัมพันธ์ระหว่างข้อกับคะแนนรวม โดยใช้โปรแกรม SPSS PC โดยการวิเคราะห์รวมและแยกกลุ่มผู้ใหญ่ทั่วไปและนิสิต แล้วตรวจสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ได้ ส่วนข้อมูลของออสเตรเลียใช้การวิเคราะห์ความถี่ของการตอบในแต่ละตัวเลือก และคำนวณสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อ

8. การเลือกข้อคำถามเพื่อนำมาใช้เก็บข้อมูลจริง การคัดเลือกข้อคำถามพิจารณาทั้งเนื้อหา (4 กลุ่มตามกรอบในข้อ 2.3) และค่าสถิติ เกณฑ์คือคัดเลือกข้อที่ฝ่ายไทยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูง และฝ่ายออสเตรเลียมีความถี่ในการตอบที่เหมาะสม คือ ตัดข้อที่ (1) มีคนตอบ ‘unclear’ เกิน 33% (2) มีคนตอบทั้ง “unclear” และ “undecided” เกิน 50% และ (3) มีคนตอบตัวเลือกเดียวตั้งแต่ 80% ขึ้นไป และพิจารณาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อร่วมด้วย การพิจารณาร่วมกันระหว่างสองฝ่ายมีผลให้เก็บข้อคำถามที่ดีไว้ 39 ข้อ และ ข้อ 40 เป็นปลายเปิด (ดูในภาคผนวก)

9. การเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัย ทั้งสองฝ่ายนำแบบสอบถามในข้อ 8 ไปเก็บรวบรวมข้อมูลในเดือนมีนาคม 2543 กลุ่มตัวอย่างเป็นบุคคลทั่วไป อายุ 18 - 60 ปี จำนวนฝ่ายละ 400 คน สำหรับวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลนี้ฝ่ายออสเตรเลียเสนอวิธีการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ แต่ฝ่ายไทยได้ทดลองทำไป 10 คน พบว่าได้รับความร่วมมือจากผู้ตอบน้อยมาก ทั้งสองฝ่ายจึงตกลงกันใช้วิธีไปพบผู้ตอบโดยตรง วิธีการหลักที่ใช้เหมือนกัน แต่มีส่วนปลีกย่อยที่แตกต่างกันคือฝ่ายไทย นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา 4 คน ซึ่งเป็นผู้เก็บข้อมูลไปขอความร่วมมือบุคคลต่าง ๆ ในกรอบของประชากรเป้าหมายให้ตอบแบบสอบถามแล้วรวบรวมกลับเลย โดยไม่ได้เสนอรางวัลใด ๆ แต่ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ ฝ่ายออสเตรเลียมีนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาจำนวน 2 คน ขอความร่วมมือบุคคลต่าง ๆ ให้ตอบแบบสอบถาม และให้บุคคลเหล่านั้นนำกลับไปตอบและส่งกลับมายังผู้วิจัยทางไปรษณีย์ พร้อมทั้งมีของสมนาคุณให้เล็กน้อย ขณะนี้กำลังอยู่ในขั้นการเตรียมวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งก่อนที่จะเปรียบเทียบตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยจะวิเคราะห์เบื้องต้น ดังนี้

9.1 สถิติบรรยาย

9.2 วิเคราะห์องค์ประกอบในแต่ละประเทศเพื่อตรวจสอบรูปแบบโครงสร้างระหว่างประเทศ ที่เป็นการแสดงความเทียบเท่าระหว่างวัฒนธรรมในเรื่องโครงสร้างภายใน (Hui & Triandis, 1985)

9.3 วิเคราะห์รายข้อโดยใช้ทฤษฎีการตอบข้อคำถาม (item response theory - IRT) เพื่อแสดงความเทียบเท่ากันในเครื่องมือวัดทั้งในระดับข้อคำถามและระดับสเกล

ทฤษฎีการตอบข้อคำถามสามารถแก้ปัญหาทางการวัดได้ดีกว่าทฤษฎีการทดสอบดั้งเดิม เนื่องจากทฤษฎีนี้สามารถแสดงความสัมพันธ์ระหว่างความน่าจะเป็นในการตอบถูก (หรือตอบทางบวก) ข้อหนึ่ง กับคุณลักษณะ (trait) ที่วัดได้ ความสัมพันธ์นี้แทนด้วยโค้งแสดงลักษณะข้อคำถาม (item characteristic curve - ICC) ตำแหน่งและรูปร่างของ ICC กำหนดโดยพารามิเตอร์ของข้อ ซึ่งสามารถประมาณได้โดยไม่ขึ้นอยู่กับกลุ่มผู้ตอบ ผลการประมาณ ICC ในต่างวัฒนธรรมสามารถเปรียบเทียบกันได้ด้วยสถิติ (Hulin, Drasgow, & Komocar, 1982; Lord, 1980) ข้อใดที่มี ICC แตกต่างกันแสดงว่าขาดคุณสมบัติการเทียบเท่ากันระหว่างวัฒนธรรม ข้อใดที่ ICC ที่ประมาณได้ไม่แตกต่างกันแสดงว่ามีคุณสมบัติการเทียบเท่ากัน ข้อ 3 (item equivalence) และ ข้อ 4 (scalar equivalence) (Hui & Triandis, 1985, p. 138) หรือกล่าวได้ว่ามีคุณสมบัติการเทียบเท่ากันในการวัด วิธีการใช้ทฤษฎีการตอบข้อคำถามเพื่อยืนยันการเทียบเท่ากันในการวัด ซึ่งทำให้สามารถเปรียบเทียบคะแนนข้ามวัฒนธรรมได้ มีปรากฏตัวอย่างดังในงานวิจัยของ Bontempo (1993); Hui, Drasgow, & Chang (1983) และ Hulin, Drasgow, & Komocar (1982)

สรุปโดยภาพรวมเครื่องมือวัดที่ใช้ในงานวิจัยข้ามวัฒนธรรมนี้สร้างขึ้นโดยแต่ละฝ่ายดำเนินการของตน ใช้หลักการเดียวกันแต่มีความแตกต่างในทางปฏิบัติซึ่งขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม ดังนั้นจุดแข็งของเครื่องมือวัดนี้คือ ได้มาจากวิธีการกระจายอิทธิพล มีทั้งความเป็นสากลและมีความเฉพาะวัฒนธรรม ไม่ได้นำเครื่องมือวัดที่พัฒนาขึ้นมาและประสบความสำเร็จในวัฒนธรรมหนึ่งมาใช้ในอีกวัฒนธรรมหนึ่ง และผู้วิจัยได้ดำเนินการตามกระบวนการที่ประกันความเทียบเท่ากันระหว่างวัฒนธรรมด้วย นั่นคือ

1. ความหมายและบทบาทของตัวแปรหรือโครงสร้างที่ศึกษา มีการนิยามและกำหนดขอบข่ายร่วมกัน และมีการตรวจสอบรูปแบบของโครงสร้างภายในของตัวแปรในแต่ละฝ่าย เพื่อให้แน่ใจว่ามีแบบแผนเดียวกัน

2. การปฏิบัติการ ขั้นตอนในการสร้างและการใช้เครื่องมือวัดมีหลักการร่วมกันแต่ปรับรายละเอียดให้เหมาะสมกับบริบทในวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เดียวกัน

3. เครื่องมือวัด ข้อคำถามแทนส่วนประกอบในขอบข่ายของนิยามของตัวแปรที่ศึกษา และมีความหมายต่อผู้ตอบในวัฒนธรรม และเมื่อมองต่างวัฒนธรรมแสดงได้ว่าเท่ากัน (ไม่ลำเอียงเนื่องจากวัฒนธรรม) ตรวจสอบได้ด้วยทฤษฎีการตอบข้อคำถาม

4. สเกลการวัด คะแนนจากเครื่องมือวัดจากต่างวัฒนธรรมมีความหมายเหมือนกัน ซึ่งเป็นไปได้ถ้าเครื่องมือวัดสามารถเทียบเท่ากันได้ คุณสมบัติข้อนี้เป็นไปได้ด้วยการยืนยันจากวิธีการทฤษฎีการตอบข้อคำถามเช่นกัน

ด้วยกระบวนการดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยมั่นใจว่าเครื่องมือวัดนี้มีคุณสมบัติพร้อมที่จะตรวจสอบสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ได้

เอกสารอ้างอิง

- American Educational Research Association, American Psychological Association, and National Council on Measurement in Education. (1985). *Standards for educational and psychological testing*. Washington, D.C. : American Psychological Association.
- Aust - Thai Project Team. (1998). Managing economic crisis : A psychosocial approach. *Development Bulletin*, 46, 53 - 56.
- Bontempo, R. (1993). Translation fidelity of psychological scales : An item response theory analysis of an individualism - collectivism scale. *Journal of Cross - Cultural Psychology*, 24(2), 49 - 166.

- Brislin, R.W. (1980). Translation and content analysis of oral and written materials. In H.C. Triandis & J.W. Berry (Eds.), *Handbook of cross - cultural psychology : Methodology* (Volume 2) (389 - 444). Boston : Allyn and Bacon.
- Carr, S.C. & MacLachlan, M. (1998). Actors, observers, and attributions for "Third World" poverty : Contrasting perspectives from Malawi and Australia. *The Journal of Social Psychology*, 138, 189 - 202.
- Hui, C.H., Drasgow, F., & Chang, B. (1983). Analysis of the Modernity Scale : An item response theory approach. *Journal of Cross - Cultural Psychology*, 14(3), 259 - 278.
- Hui, C.H., Drasgow, F., & Komocar, J. (1982). Applications of item response theory to anlysis of attitude scale translations. *Journal of Applied Psychology*, 67(6), 818 - 825.
- Hui, C.H. & Triandis, H.C. (1985). Measurement in cross - cultural psychology : A review and comparison of strategies. *Journal of Cross - Cultural Psychology*, 16(2), 131 - 152.
- Keats, D. (1997). Why cross - cultural? *Keynote address to the BSRI workshop on cross - cultural research*, Bangkok, Thailand.
- Keats, J. (1997). The use of ordinal test theory in cross - cultural research in behavioral science. *Paper for the BSRI workshop on cross - cultural research*, Bangkok, Thailand.
- Lord, F.M. (1980). *Applications of item response theory to practical testing problems*. Hillsdale, NJ : Lawrence Erlbaum.
- Myers, D.G. (1996). *Exploring psychology* (3rd. edition). New York : Worth Publishers.
- Rathus, S.A. (1994). *Essentials of psychology* (4th. edition). New York : Harcourt Brace College.
- Van de Vijver, F.J.R. & Leung, K. (2000). Methodological issues in psychological research on culture. *Journal of Cross - Cultural Psychology*, 31(1), 33 - 51.
- Van de Vijver, F. J.R. & Poortinge, Y.H. (1982). Cross - cultural generalization and universality. *Journal of cross - cultural Psychology*, 13(4), 387 - 408.

ภาคผนวก

คำชี้แจง

ในการตอบคำถามข้อที่ 4 - 7 ระดับความคิดเห็นของท่านจะมีความหมายดังต่อไปนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายความว่า	ท่านเห็นด้วยกับคำถามในข้อนั้นมากที่สุด
เห็นด้วย	หมายความว่า	ท่านเห็นด้วยกับคำถามในข้อนั้น
ไม่แน่ใจ	หมายความว่า	ความคิดเห็นของท่านจะอยู่ตรงกลางระหว่างเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย
ไม่เห็นด้วย	หมายความว่า	ท่านไม่เห็นด้วยกับคำถามในข้อนั้น
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายความว่า	ท่านไม่เห็นด้วยกับคำถามในข้อนั้นมากที่สุด
ไม่ทราบ	หมายความว่า	ท่านไม่มีความรู้เรื่องนี้เพียงพอที่จะแสดงความคิดเห็น

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น					ไม่ทราบ
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	
ข้อ 4. ท่านเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วยมากน้อยเพียงใดว่าแต่ละข้อต่อไปนี้ เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจ						
1. มีคอร์รัปชันในรัฐบาล						
2. นักการเมืองขาดคุณภาพ						
3. มีความไม่ต่อเนื่องด้านนโยบายทางการเงิน การคลังของรัฐบาล						
4. รัฐบาลปล่อยให้มีการนำเข้าสินค้าฟุ่มเฟือยมากเกินไป						
5. รัฐส่งเสริมภาคอุตสาหกรรมมากกว่าภาคเกษตรกรรม						
6. ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการเงิน การคลังของรัฐบาล						
7. การบริหารงานด้านการเงิน การคลังของรัฐบาลไม่มีประสิทธิภาพ						

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น					ไม่ทราบ
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	
8. ผู้นำประเทศขาดความสามารถ						
9. เชื้อม้นรัฐบาลมากเกินไป						
10. นโยบายด้านการเงินของรัฐบาลผิดพลาด						
11. รัฐบาลโอบอุ้มสถาบันการเงิน อย่างไม่เหมาะสม						
12. รัฐบาลหย่อนยานในการกำกับ และ ตรวจสอบสถาบันการเงิน						
13. การบริหารงานด้านเศรษฐกิจ ของรัฐบาลไม่มีประสิทธิภาพ						
14. มีความไม่สงบทางการเมือง						
15. โครงสร้างของสถาบันการเงินไม่เข้มแข็ง						
16. กู้ยืมเงินจากต่างประเทศมากเกินไป						
17. เศรษฐกิจฟองสบู่ (มูลค่าหลักทรัพย์ และที่ดินสูงกว่าที่เป็นจริง) แดก						
18. การเปิดเสรีทางการเงิน						
19. ยึดอัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทแบบตายตัว						
20. มีหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เป็นปริมาณสูง						
21. เกิดภาวะเศรษฐกิจถดถอยภายในประเทศ						
22. คนหนุ่มสาวตกงานมากขึ้น						
23. ถูกโจมตีค่าเงินบาทจากต่างประเทศ						
24. การเข้าเก็งกำไรในตลาดหุ้น						
25. การแข่งขันระหว่างประเทศทั่วโลก						
26. ธนาคารปล่อยเงินกู้มากเกินไป						
27. ผู้บริหารในสถาบันการเงินไม่มี ประสบการณ์						

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น					ไม่ทราบ
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	
28. บุคลากรของสถาบันการเงิน ไม่มีความสามารถ						
29. มีการยึดพรรคพวกเส้นสายของตนเอง						
30. ประชาชนไม่ฉลาด						
31. ความเชื่อของชนในสังคม						
32. ประชาชนขาดการศึกษา						
33. คุณธรรมหละหลวม						
34. การขาดความรู้ความเข้าใจพื้นฐาน ทางการผลิต						
35. ประชาชนขาดวินัยในตนเอง						
36. ประชาชนขาดความรับผิดชอบต่อ สังคมส่วนรวม						
37. มีการใช้แรงงานเด็ก						
38. ละเลยค่านิยมดั้งเดิม						
39. ถึงคราวเคราะห์ของคนไทย						
40. อื่น ๆ (โปรดระบุ)						
					
					
					